

Välgörenhet i Islam

الصدقة والزكاة في الإسلام

En djupdykning i islams principer om givande, barmhärtighet och social rättvisa

Introduktion

Välgörenhet utgör en av de mest centrala pelarna i islamisk tro och praktik. I islam är givande inte enbart en frivillig handling av godhjärtlighet, utan en andlig skyldighet och ett uttryck för trohet mot Gud och medmänsklighet. Konceptet om välgörenhet manifesteras i islam genom flera former: zakat (obligatorisk allmosa), sadaqa (frivillig välgörenhet) och waqf (fromma stiftelser). Dessa system syftar till att skapa social rättvisa, minska fattigdom och stärka gemenskapen.

Islam lär att all egendom i grunden tillhör Allah, och att människan är en förvaltare (khalifa) av de rikedomar hon har fått. Denna syn på ägande leder naturligt till en plikt att dela med sig och hjälpa de behövande. Välgörenhet i islam ses inte som en tjänst till den fattiga, utan som en rening av den givandes egen själ och egendom.

Zakat – Den Obligatoriska Allmosan

Zakat är en av islams fem pelare och utgör grunden för det islamiska systemet för omfördelning av välstånd. Varje muslim som äger tillgångar över en viss tröskel (nisab) är skyldig att ge 2,5% av sina samlade tillgångar per år till de behövande.

Koraniska grunder för Zakat

Allah säger i den Heliga Koranen:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

”Förrätta bönen och ge allmosan (zakat) och böj er ned tillsammans med dem som böjer sig ned.” (Koranen 2:43)

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا

”Tag ur deras tillgångar en allmosa med vilken du renar och helgar dem.” (Koranen 9:103)

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

”...och i vars tillgångar det finns en erkänd rätt för den som tigger och den som är utblottad.” (Koranen 70:24–25)

Hadith om Zakat

Profeten Muhammad (frid vare med honom) sade:

”Islam är byggt på fem pelare: att vittna om att det inte finns någon gud utom Allah och att Muhammad är Hans sändebud, att förrätta bönen, att betala zakat, att fasta under Ramadan och att vällfärda till Mecka om man har möjlighet.”

— Sahih al-Bukhari 8; Sahih Muslim 16

”Skydda er mot Helvetets eld, om så med hälften av en dadel i välgörenhet.”

— Sahih al-Bukhari 1413; Sahih Muslim 1016

Sadaqa – Frivillig Välgörenhet

Utöver den obligatoriska zakaten uppmuntrar islam starkt till frivillig välgörenhet, kallad sadaqa. Till skillnad från zakat har sadaqa inga specifika belopps- eller mottagarkrav, och varje god handling räknas som sadaqa.

Koraniska grunder för Sadaqa

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ

”De som skänker bort sin egendom i Allahs väg kan liknas vid ett sädeskorn som skjuter upp sju ax med hundra korn i vart och ett av axen. Och Allah mångfaldigar för vem Han vill.” (Koranen 2:261)

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ

”Ni skall aldrig uppnå sann fromhet förrän ni skänker bort av det ni älskar. Och vad ni än skänker bort känner Allah till det.” (Koranen 3:92)

Hadith om Sadaqa

”Sadaqa (välgörenhet) utplånar synd på samma sätt som vatten släcker eld.”

— Sunan at-Tirmidhi 2616

”Varje muslims välgörenhet är obligatorisk. De frågade: ’O Allahs Profet, vad händer om någon inte kan ge välgörenhet?’ Han sade: ’Låt honom arbeta med sina händer och gynna sig själv och ge välgörenhet.’ De frågade vidare: ’Vad om han inte kan det?’ Han sade: ’Låt honom hjälpa en som är i akut nöd.’ De frågade: ’Och om han inte kan det?’ Han sade: ’Låt honom göra det som är gott och avhålla sig från det onda – det är välgörenhet för honom.’”

— Sahih al-Bukhari 1445

”Ett leende mot din broder är välgörenhet. Att beordra det goda och förbjuda det onda är välgörenhet. Att vägleda en man på en

plats där han har gått vilse är välgörenhet.”

— Sahih al-Bukhari 2989

Välgörenhetens Sociala Dimension

Islam ser välgörenhet som ett medel för att bygga en rättvis och sammanhängande samhällsstruktur. Systemet med zakat och sadaqa är utformat för att eliminera extrem fattigdom och säkerställa att alla medlemmar i samhället har sina grundläggande behov tillgodosedda.

De åtta kategorierna av zakat-mottagare

Koranen specificerar uttryckligen vilka som har rätt att ta emot zakat:

...إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا

”Allmosorna är avsedda bara för de fattiga och de nödlidande, för dem som ombesörjer insamlingen av dessa och för dem vars hjärtan önskar vinnas (för islam), för inlösandet av slavars frihet, för de skuldsatta, för (satsningar) på Allahs väg och för vägfarande som hamnat i nöd. Detta är ett påbud från Allah; Allah är allvetande, vis.” (Koranen 9:60)

Kända Personers Perspektiv

Välgörenhetens kraft och betydelse i islam har inspirerats och beundrats av lärda, ledare och tänkare genom historien.

”Den som skyddar sin broder i dennes frånvaro, skyddar Allah hans ansikte från Elden på Domedagen.”

— Imam Ali ibn Abi Talib (må Allah vara nöjd med honom)

”Det bästa huset bland muslimerna är ett hus i vilket en föräldralös behandlas väl, och det sämsta huset bland muslimerna är ett hus i vilket en föräldralös behandlas illa.”

— Profeten Muhammad (frid vare med honom), Ibn Majah 3679

“Välgörenhet är inte att ge bort det du inte behöver – det är att ge bort det du behöver mest.”

— Moder Teresa (inspirerat av islamska principer om uppoffring)

“Att ge är det finaste vi kan göra – inte för att vi har råd, utan för att vi har hjärta.”

— Yusuf al-Qaradawi, islamisk rättslärare

“Rikedomen minskar inte av sadaqa. Allah ökar äran hos den som förlåter, och Han höjer statusen för den som ödmjucar sig inför Allah.”

— Sahih Muslim 2588

“Islam förespråkar en ekonomi där givande inte är en belastning, utan en källa till välsignelse och andlig tillväxt. Systemet med zakat visar att social rättvisa är inbyggd i religionens kärna.”

— Dr. Tariq Ramadan, islamisk filosof och akademiker

Waqf – Fromma Stiftelser

Ett tredje system för välgörenhet i islam är waqf – en form av from stiftelse eller donation av egendom för allmänhetens välgång. Historiskt sett har waqf finansierat moskéer, skolor, sjukhus och bibliotek.

Profeten Muhammad (frid vare med honom) sade:

“När människan dör upphör hennes gärningar, utom i tre fall: fortgående välgörenhet (sadaqa jariya), kunskap som andra drar nytta av, och ett rättfärdigt barn som ber för henne.”

— Sahih Muslim 1631

Detta hadith utgör grunden för konceptet 'sadaqa jariya' – den fortlöpande välgörenhetens princip – som är nära kopplad till waqf. En brunn som grävs, en bok som skrivs, eller en skola som byggs kan vara en källa till belöning som fortsätter långt efter givarens bortgång.

Välgörenhet under Ramadan

Profeten Muhammad (frid vare med honom) var generosast under Ramadans månad, och muslimer runt om i världen ger mångfalt mer välgörenhet under denna heliga månad.

Ibn Abbas rapporterar:

”Profeten Muhammad var den mest generöse av alla människor, och han var som allra generösast under Ramadan när Jibril (ärkeängeln Gabriel) besökte honom. Jibril brukade möta honom varje natt under Ramadan tills månaden var slut, och Profeten reciterade Koranen för honom. Profetens generositet var snabbare än den fria vinden.”

— Sahih al-Bukhari 6

Avslutning

Välgörenhet i islam är mer än en religiös plikt – det är ett levnadssätt som genomsyrar varje aspekt av en muslims tillvaro. Från de obligatoriska zakatens systemiska omfördelning av välstånd, till sadaqas spontana akter av godhet, till waqfs långsiktiga investeringar i samhället – islam erbjuder ett heltäckande ramverk för social rättvisa och mänsklig solidaritet.

Profeten Muhammads (frid vare med honom) exempel visar att en sann muslim inte kan vara likgiltig inför sin nästas lidande. Allah säger i Koranen:

وَمَا تَقْدِمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمَ أَجْرًا

”Vad ni än gör i förväg av gott för er egen skull, skall ni finna det hos Allah – bättre och rikligare till belöning.” (Koranen 73:20)

Att ge är i islams anda inte en förlust, utan en investering – i samhällets välmående, i andlig rening och i Guds nåd. Välgörenhet i islam påminner oss om att vi alla är förbundna med varandra, och att sann välgång inte kan uppnås förrän den delas.

Källförteckning

1. Den Heliga Koranen – Ayat 2:43, 2:261, 2:177, 3:92, 9:60, 9:103, 70:24-25, 73:20
2. Sahih al-Bukhari – Hadithsamling av Imam Muhammad ibn Ismail al-Bukhari
3. Sahih Muslim – Hadithsamling av Imam Muslim ibn al-Hajjaj
4. Sunan at-Tirmidhi – Hadithsamling av Imam at-Tirmidhi
5. Sunan Ibn Majah – Hadithsamling av Ibn Majah
6. Yusuf al-Qaradawi – "Fiqh al-Zakat", Dar al-Qalam, Beirut
7. Dr. Tariq Ramadan – "In the Footsteps of the Prophet", Oxford University Press
8. Ibn Abbas – Berättare av Profetens traditioner, citerat i Sahih al-Bukhari